قۇرئاننىڭ ھەق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان ئىلمىي ھەقىقەتلەر

1. ئارخېئولوگىيىلىك دەلىللەر

1) توپان ۋەقەسى

قۇرئاندا ۋە باشقا ساماۋىي كىتابلاردا نۇھ(Noah) ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭغا ئىمان كەلتۈرگەنلەر ئۈچۈن ياسالغان كېمە ھەققىدىكى قىسسە بايان قىلىنغان. نۇھ ئەلەيھىسسالام 950 يىل ئۆمۈر سۈرگەن بولۇپ، ئۇ ئۆمۈر بويى قەۋمىنى ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈشكە چاقىرغان بولسىمۇ، ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنىڭ سانى ناھايىتى ئاز ئىدى. ئاللاھ ئۇنى كېمە ياساشقا بۇيرۇدى. نۇھ ئەلەيھىسسالام كېمىنى ئاللاھ بۇيرۇغان شەكىلدە ياساپ بولۇپ، ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنى ۋە ھەر جانلىقتىن بىر جۈپتىن كېمىسىگە ئالدى. بىر مۇددەتتىن كېيىن شىددەتلىك بىر يامغۇر يېغىپ «ئاللاھنىڭ ئازابى نەدە؟ ئۇنى كۆرسەتمەمسەن؟» دەپ نۇھ ئەلەيھىسسالامنى مەسخىرە قىلغانلارنىڭ ھەممىسى سۇدا غەرق بولۇپ تۈگىشىدۇ.

بۇ ۋەقە ھەققىدە دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا 68 پارچىدىن كۆپرەك داستان يېزىلغان. بۇلارنىڭ ھەممىسى

ئەينى ۋەقەلىكنى سۆزلىگەن. زامانىمىزدا ئارخېئولوگىيە ئىلمى سايىسىدا بۇ ۋەقە ھېچ شەك قوبۇل قىلمايدىغان دەرىجىدە ئىسپاتلانغان. يېقىنقى يىللاردىكى ئارخېئولوگىيە دەلىللىرىغا ئاساسلانغاندا بۇ ھادىسىنىڭ پۈتۈن يەرشارىغا ئومۇم بولغانلىق ئېھتىمالى كۈچلۈكتۇر.

1960 - يىللىرىدا ئامېرىكىلىق ئىككى ئارخېئولوگ تەرەپىدىن مېكسىكا قولتۇقىدا ئېلىپ بېرىلغان تەتقىقات نەتىجىسىگە كۆرە، بۇ جايدىكى جانلىق مېكروئورگانىزم ماددىلىرىنىڭ قەدىمكى زامانلاردا ئاتىت قالدۇقلىرى ئىكەنلىكى ئىسپاتلانغان. ميامى ئۇنىۋېرسىتېتىدىن **Cesare Rodhe** ئىسىملىك ئىككى ئارخېئولوگ، ئىسلاندا ئۇنىۋېرسىتېتىدىن **James Kannet** ۋە كامبىرىج ئۇنىۋېرستېتىدىن **Nicolas** لاردىن تەشكىللەنگەن تەتقىقات گۇرۇپپىسى تەرەپىدىن تەتقىق قىلىنغان مېكسىكا قولتۇقىدىكى بىر تۈزلۈقتا دراماتىك بىر چوڭ ئۆزگىرىش بايقالغان. بۇ بولسىمۇ، مۇندىن **11600 - 12000** يىل بۇرۇن مېكسىكا قولتۇقىنىڭ تاتلىق سۇ ھوجۇمىغا ئۇچرىغانلىقى ئىدى. ساماۋى كىتابلاردا بۇ ۋەقەلىك «توپان سۈيى» دەپ ئاتىلىپ كەلگەن. (تۈركچە «دىنلار تارىخى» ناملىق كىتابتىن قىسقارتىپ ئېلىندى)

بۇنداق ئىلمىي كەشپىياتلار قۇرئان ۋە باشقا ساماۋىي كىتابلارنىڭ بەرگەن خەۋەرلىرىنىڭ ھەق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىماقتا.

2) ئاد، سەمۇد قەۋملىرىنىڭ شەھەرلىرى، ئىرەم ۋە باشقا شەھەرلەرنىڭ بارلىقى قۇرئاندا سۆزلەنگەن بولسىمۇ، يېقىنغىچە بۇلارنىڭ بار ئىكەنلىكى ياۋروپالىقلار تەرىپىدىن ئىنكار قىلىنىپ كەلگەن ئىدى. ئەمدىلىكتە، پەن - تېخنىكىنىڭ سايىسىدا ئارخېئولوگىيىلىك قېزىشلار بىلەن بۇ شەھەرلەر ئوتتۇرىغا چىققان.

سەمۇد قەۋمى چوڭ ئاد قەۋمىنىڭ بىر بۆلۈكى بولۇپ، بۇلار مەككىدىن سىناغىچە ھۆكۈمرانلىق قىلاتتى. سەمۇد قەۋمى قۇرئاننىڭ ئەئراف، ھۇد، ھىجر ۋە قەمەر سۈرىلىرىدە تىلغا ئېلىنغان. ئاد، سەمۇد قەۋملىرىنىڭ شەھەرلىرى ھەققىدىكى قېزىشلارغا خېلى كېيىن باشلانغان. «پاتلامىيوس تارىخى» ناملىق قەدىمكى زامانلارغا ئائىت بۇ تارىخىي ئەسەر تېپىلغاندىن كېيىن، قېزىشلار بۇنىڭغا ئاساسەن باشلانغان ۋە ئەمەلىيەتتە بۇ قەۋملەرنىڭ شەھەرلىرى تېپىلغان.

سەئۇدى ئەرەبىستاننىڭ پايتەختى رىياز ئۇنىۋېرسىتېتى ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ مۇدىرى، ئاسارە ئەتىقە ئالىمى دوكتور ئابدۇراھمان ئەنسارىي تەرىپىدىن ئەرەبىستاننىڭ غەربىي شىمالىدىكى «مەدائىنى سالىھ» دېگەن يېردە ئېلىپ

بېرىلغان قىزدىشتا، سەمۇد قەۋمىنىڭ شەھەرلىرى بايقالغان. بۇ شەھەر مىلادىدىن بۇرۇنقى 2000 ـ يىللارغا ئائىت بولۇپ، ئۇنىڭدىن قۇم دۆۋىسى ئاستىدا قالغان كاتتا سارايلار ۋە شۇ ۋاقىتتىكى سەمۇدىيە يېزىقلىرى بىلەن يېزىلغان تارىخىي ۋەسىقىلەرمۇ تېپىلغان.

(لوندوندا نەشر قىلىنىدىغان ئەرەبچە «الشرق الأوس□» (ئوتتۇرا شەرق) گېزىتى 2001 ـ يىل 2 ـ ئاي 25 ـ سانىدىن ئېلىندى)

3) ئىرەم شەھىرىدە ھۇد ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ قەۋملىرى ياشىغان بولۇپ، قۇرئان كەرىمدە ھۇد قەۋمىنىڭ ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈشتىن باش تارتىپ، كۆپرى ـ زالالەت ۋە ئىنسانلارغا زۇلۇم قىلىش بىلەن ئۆتكەنلىكى، ئۇلارنىڭ ئىرەم شەھىرىدە ئۆتكەنلىكى ۋە ئاخىردا ئۇلارنىڭ «سەرسەر» دەپ ئاتالغان كۈچلۈك بىر بوران بىلەن بىر كېچىدىلا ھالاك قىلىنغانلىقى سۆزلەنگەن. 1982 ـ يىلى كالىفورنىيىلىك بىر تەكشۈرۈش گۇرۇپپىسى نامىنى بىر ئىنگلىز جاسۇسىدىن ئاڭلىغان قەدىمىي شەھەر يوللىرىنى تەكشۈرۈپ چىققان بولسىمۇ، بۇلار نەتىجىگە ئېرىشەلمىگەن. كېيىنچە ئۇلار مەخسۇس رادارلارنى ئىشقا سېلىپ ئەرەبىستان ۋە ئۇمان چۆللىرىگە تارقىلىدۇ. ئەڭ ئاۋۋال ئۇلار قەدىمىي شەھەر يوللىرىنى تېپىپ چىقىدۇ. نەتىجىدە ئۇلار، ئىككىنچى ئەسىردە ئۆتكەن «پىتالامىيۇس» دېگەن

تارىخچى بايان قىلغان ئەرەم (تارىخچى ئەرىم دەپ ئاتىغان) شەھىرىنى 12 مېتىر قېلىنلىقتىكى قۇملۇقنىڭ ئاستىدىن تېپىپ چىقىدۇ. **4800** يىللىق تارىخقا ئىگە بولغان بۇ شەھەرنىڭ تېپىلغانلىقى «چۆللەرنىڭ ئاتلانتىسى» (**Atlantis of the Sand**) سەرلەۋھىسى ئاستىدا «**Tims**»ۋە **Newswee** گېزىتلىرىدە ئېلان قىلىنىدۇ. («سىزنىتى ژۇرنىلى» 98- يىللىق 5- سانىدىن ئېلىندى -- تۈركچە)

يوقىرىقى شەھەرلەر ۋە بۇ شەھەرلەرنىڭ قەۋملىرى قۇرئان چۈشكەن ۋاقىتلاردىمۇ بىلىنمەيتتى. بىرىنچى بولۇپ قۇرئان ئۇلارنىڭ ئەھۋالىدىن ۋە ئاقىۋەتلىرىدىن خەۋەر بەرگەن. زامانىمىزدىكى پەن - تېخنىكا تەرەققىياتىنىڭ سايىسىدا قۇرئاندا ئىسىملىرى تىلغا ئېلىنغان بۇ شەھەرلەرنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىشى بىلەن بىرلىكتە قۇرئاننىڭ ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ سۆزى ئىكەنلىكى تېخىمۇ كۈچلۈك ئىسپاتلانماقتا. چۈنكى، دۇنيادا ھېچكىم بىلمىگەن بۇ شەھەرلەرنى ۋە ئۇنىڭ قەۋملىرىنى ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭمۇ بىلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. شۈبھىسىزكى، بۇلاردىن خەۋەر بەرگۈچى ئاللاھتۇر!

4) پىرئەۋننىڭ جەسدى. ئاللاھ قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دەيدۇ: «بىز ئىسرائىل ئەۋلادلىرىنى دېڭىزدىن ئۆتكۈزدۇق. ئۇلارنى پىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ قوشۇنى زۇلۇم ۋە زوراۋانلىق

بىلەن قوغلىدى. پىرئەۋن غەرق بولىدىغان ۋاقتىدا ”ئىمان ئېيتتىمكى، ئىسرائىل ئەۋلادلىرى ئىمان ئېيتقان ئىللاھتىن باشقا ھەق ئىلاھ يوقتۇر. مەن مۇسۇلمانلاردىنمەن“ دېدى.(ئۇنىڭغا ئېيتىلدىكى،) ”(ھايات)تىن ئۈمىد ئۈزگىنىڭدە) ئەمدى (ئىمان ئېيتامسەن؟) ئىلگىرى ئاللاھقا ئاسىيلىق قىلغان ۋە بۇزغۇنچىلاردىن بولغانىدىڭ. سەندىن كېيىنكىلەرگە ئىبرەت بولۇشۇڭ ئۈچۈن، بۈگۈن سېنىڭ جەسىدىڭنى قۇتقۇزىمىز(يەنى جەسىدىڭنى دېڭىزدىن چىقىرىپ قويىمىز“)» (يۇنۇس سۈرىسى 89 - 91 - ئايەتلەر).

ئەسىرلەر ئۆتكەندىن كېيىن، ئىنگلىزلەر تەرىپىدىن «جەبەلەين» دېگەن جايدا بىر چۇقۇرنىڭ ئىچىدىن بىر جەسەت تېپىلىپ، ئەنگلىيىگە ئېلىپ كېتىلگەن. بۇ جەسەتنىڭ ئۆمرىنى بىلىش ئۈچۈن، جەسەتلەرنىڭ ئۆمۈرلىرىنى بىلىشتە قوللىنىلىدىغان ھەرتۈرلۈك مېتودلارنىڭ ھەممىسى قوللىنىلغانىدىن كېيىن، كاربون 14 مېتودىمۇ ئىشقا سېلىنغان. ئەجەپلىنەرلىككى، بۇ جەسەت 3000 يىللىق بولۇپ چىققان بولسىمۇ، ئۇنىڭ تېرىسىلا چۈرۈگەن، ئەمما ئورگانلىرى بۇزۇلمىغان. ئۇنىڭ ئۈستىگە، بۇجەسەت مومىيا قىلىنمىغان ئىكەن. چۈنكى مومىيا قىلىنغان جەسەتلەرنىڭ ئىچكى ئورگانلىرى ئېلىپ تاشلىنىدۇ. بۇنىڭ

ئىچكى ئورگانلىرى جايىدا ئىدى. ھازىر بۇ جەسەت ئەنگلىيە مۇزىيىدا كۆرگەزمىگە قويۇلماقتا.

2. تېخنىكا دەلىللىرى

1) قۇرئان كەرىمنىڭ نەمل سۈرىسىدە سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدىكى ئىلىم ئەھلىلىرىدىن بىرىنىڭ سەبەئ شەھىرىنىڭ مەلىكىسى بىلقىسنىڭ تەختىنى بىر قانچە كىلومېتىر ئۇزاقلىقتىن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقىچە بولغان ۋاقىت ئىچىدە يۆتكەپ كەلگەنلىكى سۆزلىنىدۇ.

1943 - يىلى ئامېرىكىدا ئېلىپ بېرىلغان بىر تەكشۈرۈش جەريانىدا، چوڭ ھەجىملىك بىر ئۈرۈش پاراخوتىنىڭ جىم تۇرغان يېرىدىن بىر ئازدىلا كۆزدىن غايىب بولۇپ، كىلومېتىرلەرچە ئۇزاقلىقتىكى «Norfolk»لىماندا كۆرۈنگەنلىكى ۋە پاراخوتتىكى 16 نەپەر دېڭىزچىدىن 10نەپىرىنىڭ ئۆلگەنلىكى ۋە قالغان 6 سىنىڭ يارىدار بولغانلىقى كىشىلەرنى ھەيرانلىقتا قالدۇرغان ئىدى. بۇ ۋەقەلىك 1955 - يىلغىچە دۆلەت سىرى بولۇپ ساقلانغان. كېيىن ئامېرىكىلىق «George» نىڭ «قورقۇنۇشلۇق ھەقىقەت» ناملىق ئەسىرى نەشىر قىلىنىشى بىلەن بۇ ۋەقەلىك دۇنياغا تونۇلغان.

2) قۇرئاننىڭ يۇسۇف سۈرىسى 94 - ئايەتتە: «كارۋان (مىسىردىن شامغا قاراپ) قوزغالغان چاغدا، ئۇلارنىڭ ئاتىسى (يەنى ياقۇپ ئەلەيھىسسالام) ”مەن چوقۇم

يۈسۈپنىڭ ھىدىنى ئېلىۋاتىمەن. سىلەر مېنى ئالجىپ قالغان دېمەيدىغان بولساڭلار(يۈسۈپنى ئەلۋەتتە ھايات دەيتتىم» دېدى» دەپ قەيت قىلىنغان. ھىدىنىڭ يۆتكىلىشىنىڭ مۇمكىن ئىكەنلىكىنى سۆزلىگەن بۇ ئايەت چۈشۈپ ئاردىن 1420 يىل ئۆتكەندىن كېيىن، پروفېسسور Paul Keller نىڭ باشچىلىقىدا ئىجاد قىلىنغان «ئېلېكتىرونلۇق بۇرۇن» ئارقىلىق ھىدنى يۆتكەش ئىشى ئەمەلگە ئاشقان. («سىزنىڭ ژۇرنىلى»97 - يىل 8- ساندىن قىسقارتىپ ئېلىندى - تۈركچە)

3) پۈتۈن جانلىقلارنىڭ جۈپ(ئەركەك - چىشى) ئىكەنلىكى، ئاسمانغا چىقىشنىڭ مۇمكىن ئىكەنلىكى ۋە ھاۋا بوشلۇقىدا نەپەسنىڭ سىقىلىدىغانلىقى، زامان تەرەققى قىلىپ كىشىلەرنىڭ ئەينەكتىن ياسالغان پانۇس ئىچىدە، ئۈنىڭغا ماي قۇيماستىن چىراق ياندۇرىدىغانلىقى (ھازىرقى توك)، تاغلارنىڭ زېمىننى تەۋرەشتىن ساقلاش ۋە ھاۋانى تازىلاش ئۈچۈن يارىتىلغانلىقى، ئىنسانىڭ ئانا قورسىقىدا بېشىدىن كەچۈرىدىغان جەريانلىرى، ھاراقنىڭ تەن ساغلاملىقىغا زىيانلىق ئىكەنلىكى، پەرھىز(رېژىم)نىڭ كېسەللىكلەردىن ساقلىنىشنىڭ قائىدىسى ئىكەنلىكى، دۇنيانىڭ (يەرشارىنىڭ) تۈپ شەكىللىك ئىكەنلىكى، ئۈنىڭ قۇياشنىڭ ئەتراپىدا كېزىدىغانلىقى، ئەينى ۋاقىتتا يەرشارى ۋە قۇياشنىڭ ئۆز ئوقلىرىدا ئايلىنىدىغانلىقى ۋە بۇلاردىن باشقا نۇرغۇنلىغان

ئىلمىي ھەقىقەتلەر كەشىپ قىلىنىشىدىن بۇرۇنمۇ كۆپلىگەن دىنىي ئالىملار قۇرئاندىن پايدىلىنىپ، ئىلمىي تەتقىقاتلىرىنى يۈرگۈزۈپ كەلگەن ئىدى. مىلادىيەنىڭ 1500 - يىللىرى ئىتالىيىلىك ئالىم گالىلىي گالىلىيو يەرشارىنىڭ تۈپ شەكىللىك ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلغىنىدا، خرىستىئان چېركاۋلىرىنىڭ تەلىماتىغا قارشى چىقتى، دېگەن تۆھمەت بىلەن ئۇ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان بولسا، مىلادىيەنىڭ 1000 - يىللىرىدا شەرقلىق مۇسۇلمان ئالىملار يەرشارىنىڭ توپ شەكىللىك ئىكەنلىكىنى ۋە زامانىمىزدا كەشىپ قىلىنغان كۆپلىگەن ئىلمىي ھەقىقەتلەرنى قۇرئانغا يۆلىنىپ ئوچۇقلاشقا تىرىشقان ئىدى.

3. تىببىي دەلىللەر

1) ھەسەلنىڭ، ئەنجۈرنىڭ ۋە قۇرۇق ئۈزۈمنىڭ تەن ساغلاملىققا پايدىلىق ئىكەنلىكى قۇرئاندا ۋە ھەدىسلاردا سۆزلەنگەن بولۇپ، زامانىمىزدا تەجرىبىلەردىن ئۆتكەن ئىلمىي ھەقىقەتكە ئايلانماقتا.

سۆزىمىزنى ئىخچاملاش ئۈچۈن بۇلارنىڭ ھەممىنى بايان قىلىشنى ھاجەتسىز دەپ قارايمەن. پەقەت ھەسەلنىلا ئالايلى، ئاللاھ قۇرئان كەرىمدە: «ھەسەل ھەرىسىنىڭ قارنىدىن ئىنسانلارغا شىپالىق بولىدىغان خىلمۇ خىل رەڭلىك ئىچىملىك(ھەسەل) چىقىدۇ. بۇنىڭدا(ئاللاھنىڭ

قۇدرىتىنىڭ چوڭلۇقىنى) چۈشىنىدىغان قەۋم ئۈچۈن ئىبرەت بار»دەيدۇ. (نەھل سۈرىسى 69 ـ ئايەت)

تارىختىن بىرى ئىنسانلار ھەسەلنىڭ شىپالىق ئىكەنلىكىنى ئۆزۈن يىللىق ئەمەلىي تەجرىبىلىرى بىلەن ئىس پاتلىغان بولىسىمۇ، كۈنىمىزدىكى زامانىۋىيلاشقان مېدىتسىنا ئىلمى سايىسىدا ئۇنى قەتئىي شەك قوبۇل قىلمايدىغان ئىلمىي ھەقىقەتكە ئايلاندۇرغان. ھەسەلنىڭ شىپالىق تەرەپلىرى ناھايىتى كۆپتۇر. قىسقىسى، دوختۇرلار ئۇنى كۆپلىگەن ھەرخىل كېسەللەرنىڭ ئىستېمال قىلىشىنى تەۋسىيە قىلماقتا. ھەسەلدە مېكروبلارغا قارشى ماددىمۇ بولغاچقا ئۇنى كۆيۈكلەرگە، جاراھەتلەرگە سۈۋاش ئىنىڭ پايدىلىق ئىكەنلىكىنىمۇ سۆزلىمەكتە. مۇندىن باشقا بوۋاقلارنىڭ ئەتئىلىشى ۋە ساقلىقىنى ساقلىشى ئۈچۈنمۇ ئۇلارغا ھەسەل يېگۈزۈشنى تەۋسىيە قىلماقتا. تىببىي مۇتەخەسسىسلىرى تەرىپىدىن بىر جۈپ ئىككىزەكنىڭ بىرىگە كۈندە مەلۇم مىقداردا ھەسەل ئىستېمال قىلدۇرۇش بىلەن ئېلىپ بېرىلغان تەجرىبە نەتىجىسىدە، ئىككى ئايلىق مۇددەت ئىچىدە كۈنلۈكى مەلۇم مىقداردا ھەسەل ئىستېمال قىلغان بوۋاقنىڭ ئېغىرلىقى، ھەسەل ئىستېمال قىلمىغان بوۋاقنىڭ ئېغىرلىقىدىن 2 كىلوگىرامما ئارتۇق كەلگەن ۋە ساقلىق ھالىتىمۇ ئاۋۋالقىسىدىن پەرقلىق بولۇپ چىققان.

2) بۇۋاققا ئانا سۈتىنى ئەڭ ئاز ئىككى يىل ئېمىتىش لازىم ئىكەنلىكىنى دەسلەپ قىلىپ قۇرئان سۆزلىگەن. تېخى 5 ـ 10 يىل بۇرۇنلا ئۆزلىرى ياساپ چىققان سۈنئىي سۈتنى ماختاپ، «ئەمدى ئانا سۈتىنىڭ كېرىكى يوق» دەپ دەۋا قىلغان ياۋروپالىقلار، ئەمدىلىكتە بۇۋاقلارغا ئانا سۈتىنى ئەڭ ئاز دېگەندە 1 ـ 2 يىل بېرىشنىڭ زۆرۈر ئىكەنلىكىنى تەكىتلىمەكتە.

3) تازىلىق، پاكىزلىق مۇسۇلمانلاردا مىلادىيە 6 ـ ئەسىرنىڭ باشلىرىدىن بېرى ئەڭ مۇقەددەس سانىلىپ كەلگەن بىر ئەنئەنە بولسا، ياۋروپادا تېخى 1800 ـ يىللىرىغا كەلگىچە تۇۋالېت(تەرەتخانا)، مۇنچا يوق ئىكەنلىكى تارىخلاردىن مەلۇم. 1500 ـ يىلى شەرقنى كەزگەن بەزى ياۋروپالىقلار مۇسۇلمانلارنىڭ تازىلىققا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىدىغانلىقىنى ۋە ھەر بىر ئۆينىڭ مەخسۇس تۇۋالېتى، مەخسۇس مۇنچىسى بار ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، شەرق توغرۇلۇق ئەسەرلەرنى يازغان ئىكەن. 1600 ـ يىللىرى ئەنگلىيىدە(Sir Harngton) نىڭ ئۆزى ئىجاد قىلغان تۇۋالېتى (تەرەتخانىسى) غا ئۆزىدىن باشقىسى كىرمەيدىكەن. ھازىرمۇ ياۋروپانىڭ خېلى چوڭ، ھەشەمەتلىك سارايلىرىدىمۇ مۇنچا يوق ئىكەنلىكى مەلۇم.

ئەمما مۇسۇلمانلار قۇرئاننىڭ تەربىيىسى بىلەن، پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ

باشچىلىغىدا، ئاز دېگەندە ھەپتىدە ئىككى - ئۈچ قېتىم مۇنچىغا كىرىشىنىڭ، ساقال - بۇرۇتلارنى ۋە قول - پۇتلارنىڭ تىرناقلىرىنى ھەپتىدە بىر قېتىم قىسقارتىپ، تازىلاپ تۇرۇشىنىڭ، كۈندە بەش ۋاخ ناماز ئۈچۈن 5 قېتىم تاھارەت ئېلىپ، ئېغىز، بۇرۇن، قول، پۇت ۋە يۈزلىرىنى 5 قېتىم يۇيۇشىنىڭ، گاھىدا پۈتۈن بەدىنىنى يۇيۇپ غۇسلى قىلىشىنىڭ، كىيىم كونا بولسىمۇ، يۇيۇپ چىرايلىق، پاكىز كىيىشىنىڭ، ئاممىۋى پائالىيەتلەرگە، جامائەت بىلەن ئوقۇلىدىغان نامازلارغا بېرىشتىن بۇرۇن يۇيۇنۇپ، ئۆزىگە خۇشپۇراقلىق بۇيۇملارنى چېچىپ بېرىشىنىڭ نەقەدەر مۇھىم ئەنئەنە ۋە ئېسىل مەدەنىيەت ئىكەنلىكىنى ئۆگىنىپ ۋە ئەمەل قىلىپ كەلگەن.

تازىلىق ئەڭ ئېسىل مەدەنىيەت بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ئۇ، تۈرلۈك كېسەللىكلەردىن ساقلىنىشىنىڭ قالقىنىدۇر. بىز مۇسۇلمانلار مۇندىن باشقىمۇ، ئۆتمۈشلەردە مەدەنىيەتلەرنى ياراتقان بىر ئۈممەتمىز. دۇنيا مەدەنىيىتىنىڭ بەرپا قىلىنىشىدىمۇ، بىزنىڭ ئالاھىدە ھەسسىمىز باردۇر.

مەن يوقىرىقى مىساللارنى كەلتۈرۈش بىلەن، بىز مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆتمۈش زامانلاردا قالغان، ھازىردا ئۆزىمىزگە پايدىسى بولمىغان ئىلغارلىقلىرىمىز، سەلتەنەتىمىز ۋە مەدەنىيىتىمىز بىلەن پەخىرلىنىپ كۆڭۈلنى خوش قىلىشنى مەقسەت قىلغىنىم يوق، ئەلۋەتتە. ئەكسىچە، ئۆزىمىزنىڭ

ئې سىل ئەنئ ەنلىرىمىزنى ئوز ۇتقان هالا دا، زام انىمىزدىكى ياۋروۋپ القلارنىڭ رەزد ىل ئ ەخلاقنى ۋە ئ ەخلاق ئۆلچىمى گە چۆ شمەيدىغان ب ەزى مەدەنىي ەتلىرىنى ئۆزىمىزگ ە ئۆل گە قىلد ۋېلىپ، پ ۆتۆن ئە شلاردا ئ ۇلارنى دوراش نىڭ، خ ۇددى هەممە ئارتۇقچىلىقلار ۋە مەدەنىيەت ئۇلاردا، ئۇلاردىن باشقا بىزگ ە ئۆل گە بولد ىدىغان يوقتەك چۆ شىنىپ ئ ۆزىمىزنى خورلد شىمىزنىڭ ت وغرا ئەمەس لىكىنى چۆ شەندۆرمەكچىمەن.
ئەمما ئۇلارنىڭ پەن - تېخنىكا يېڭىلىقلىرىنى، ئىلىم ـ پەنگە بولغ ان ئەس تايىدىللىق روهى ى ئۆگىنى شىمىز ئەلۋەتتە ە زۆرۆردۇر. دىنىمىزمۇ بۇنى قوللاپ قۇۋۋەتلەيدۇ. چۈنكى پ ەن - تېخنىك ا بې رەر مىللەتك ە خ اس مە راس بولماس تىن. ئۇنىڭدىن پ ايدىلىنىش هەمم ە مىلل ەتنىڭ ئورت اق ه ەققى بولغىنى دەك، خۇسۇس ەن مۇس ۇلمانلارنىڭ ئىن سانىيەتكە پايدىلىقلا بولغ ان جەم ى پ ەن - تېخنىكلارنى ئېگەللە شى ئۇنىڭدىن باش تارتىشقا بولمايدىغان دىنىي بۇرچتۇر.

4) هاراقنى لىڭ ت ەن س اقلىقىغا زىي انلىق ئىك ەنلىكىنى ئ ەلىڭ ئ اۋۋال ق ۇرئان سۆزلى گەن. ه ەتتا پ ەيغەمبەر ئەلەيهىس سالام هاراقنى لىڭ ئې زى ۋە كۆپ ى ب ەرىبىر ئوخ شاشلا زىي انلىق ئىكەنلىكىنى باي ان قىلغ ان. ئەنگلىيىنىڭ «لانگېرت تىببىي ژۇرنى ى»دا، هاراقنى لىڭ ئ از مىقدارىم ۇ ۋۇج ۇتتا ي ېقىلىش تەس مىرىنى بېرد ىدىغانلىقىنى ئىس پاتلاپ ب ەر ماق الا ئ ېلان قىلىنغ ان. هەقىقەت ەن هاراقنى لىڭ هۆجەيرىل ەرده، خۇسۇس ەن

مېڭە ھۈجەيرىلىرىدە سوزۇلما خاراكتېرلىك كېسەللىكلەرنى پەيدا قىلىدىغانلىقى زامانىمىزدا ئىلمىي ھەقىقەتكە ئايلانغان. ئاز مىقداردا ئىستېمال قىلىنغان ھاراقنىڭمۇ، تەسىرى ھامان بىلىنمەيدىغان بىلەن ئاستا ــ ئاستا ئادەم جىسمىنى ئاجىزلاشتۇرىدىغانلىقى ۋە ھەرخىل كېسەللىكلەرگە يول ئاچىدىغانلىقىمۇ بىر ئىلمىي ھەقىقەتتۇر. ھاراقنىڭ زىيىنى توغرۇلۇق كۆپ سۆزلەشنىڭ ھاجىتى يوق، دەپ قارايمەن. چۈنكى ھەر كىم ئۇنىڭ زىيانلىق ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلىدۇ. قىسقىسى، ئىنسانلار جەمئىيىتىدە قانداقلا بىر ناچار ئىللەت ۋە ئەخلاقسىزلىق بولسا، ئۇنىڭ ئارقىسىدا چوقۇم ھاراقنىڭ بارلىقى بايقالماقتا.

5) ئېمبرىئولوگىيە(ئانا قورسىقىدىكى بالىنىڭ تەرەققىياتىنى تەتقىق قىلىدىغان ئىلىم) بىلەن مۇناسىۋەتلىك تەتقىقاتلارنى ئېلىپ بارغان فرانسىيە تىببىي ئىنىستىتۇتىنىڭ پروفېسسورى دوكتور (Maurese) زامانىۋى تىببىي ئاپپاراتلار ئارقىلىق ئانا قورسىقىدىكى بالا ھەققىدە ئېلىپ بارغان تەتقىقات نەتىجىسىنىڭ، قۇرئان كەرىمدە ئەسىرلەر بۇرۇن بىلدۈرۈلگەن ھەقىقەتلەرنىڭ ئەينىسى بولۇپ چىققانلىقىغا ھەيران قالغان ۋە ياۋرۇپانىڭ ئەڭ كۆپ تارقىلىدىغان گېزىت، ژۇرناللىرىدا (قۇرئان ۋە he Quran and Modern scins زامانىۋىلاشقان مېدىتسىنا) سەرلەۋھىسى ئاستىدا كۆپلىگەن ئىلمىي ماقالىلارنى ئېلان قىلغان.

6) فرانسۇز سۇ تەتقىقاتى ئالىمى Jac Cousteau ئاق دېڭىز بىلەن ئاتلانتىك ئوكيانىنى بىر - بىردىن ئايرىپ تۇرىدىغان «جەبەلتارىق» بوغۇزىدا(كۆزگە كۆرۈنمەيدىغان)بىر سۇ توسمىسىنىڭ بارلىقىنى، ئىككى پەرقلىق ئىسسىقلىقتا ۋە تۇزلۇق ئورانىغا ئىگە بولغان بۇ دېڭىز سۈيىنىڭ بىر - بىرىگە ئارىلاشىپ كەتمەستىن، بىر - بىرىگە يېقىن ئېقىۋاتقانلىقىنى كەشىپ قىلغان. ئادەن قولتۇقىنى قىزىل دېڭىزدىن ئايرىپ تۇرىدىغان مەندەب بوغۇزىدىمۇ سۇ توسمىسىنىڭ بارلىقى كەشىپ قىلىنغان. بۇ قېتىمقى سىنىگە ھېرمانىيىلىكلەر كەشىپ قىلغان. دۇنيادىكى كۆپ مەملىكەتلەردە سۇ توسمىسىنىڭ بارلىقى بايقالغان. مەسىلەن: بېنگال، بىرما ۋە ھىندىستاندىمۇ بۇ تۈردىكى سۇ توسمىلىرى بولغان دېڭىز، دەريالاردىكى بارلىقى كېيىنكى يىللاردا كەشىپ قىلىنغان.

يوقىرىقى كەشىپىياتلارنى Cousteau دوستى پروفېسسور M.Bukail غا ئېيتىپ بەرگەندە، ئۇ، بۇ كەشپىياتنىڭ يېڭى كەشپىياتلار ئەمەسلىكىنى ۋە ئۆزىنىڭ بۇرۇنلا قۇرئاندىن بۇلارنى ئوقۇغانلىقىنى سۆزلەپ بىردى: "ئۇ، ئىككى دېڭىزنى (بىرى تاتلىق، بىرى ئاچچىق) ئاققۇزىدۇ. ئۇلار ئۇچرىشىدۇ. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا توسما بولۇپ، بىر - بىرىگە قوشۇلۇپ كەتمەيدۇ." (رەھمان سۈرىسى 19 - 20 - ئايەتلەر)

شۇنى قەتئىي ئەستىن چىقارماسلىق كېرەككى، قۇرئان بىرەر پەن - تېخنىكا كىتابى ئەمەس، بەلكى ئۇ ئەقىدە، ئىبادەت، ئەخلاق ۋە مۇئامىلات كىتابىدۇر. ئۇ ئىنسانلارغا پەن - تېخنىكىدىن مەلۇم ماۋزۇلاردا يىپ ئۇچى بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئىزدىنىش يولىنى ئېچىپ بېرىدۇ. دېمەك، قۇرئان ئومۇمىي قانۇنىيەتلەرنىڭ خۇسۇسىي يىپ ئۇچىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

4 - ئىجتىمائىي دەلىللەر

1) بالىلار ھوقۇقى

مىلادىيەنىڭ 571 - يىلىغا كەلگىچىلىك تۇغۇلغان بوۋاقلارنىڭ قىز بولۇشى جىددىي بىر ئەيىب ئىدى. يالغۇز ئەرەب يېرىم ئارىلىدىلا ئەمەس، بەلكى كۆپىنچە ئەللەردە شۇنداق ئىدى. پەقەت يېڭى دىن (ئىسلام دىنى)نىڭ كېلىشى بۇ ۋەزىيەتنى تۈپتىن ئۆزگەرتىۋەتتى.

قۇرئاننىڭ كۆرسەتمىسىگە ئاساسەن:

-- بالىلار ھۆردۇر، قىز - ئوغۇللار ھۆرمەتتە ئوخشاش تۇغۇلىدۇ ۋە ئوخشاش مۇئامىلە قىلىنىدۇ.

– بالىلار مال - مۈلۈك ئىگىسى بولالايدۇ. ئۇلار ئۈچۈن كەلگەن ھەدىيەلەر، ياردەملەر ۋە ئۇلارغا ئاتىۋېتىلگەن مال - مۈلۈكلەر ئۇلار بالاغەتكە يېتىپ ئەقىل - ئىدراكقا ئىگە

بولغانغا قەدەر ياخشى مۇھاپىزەت قىلدىنىپ ساقلىنىدۇ. كېيىنمۇ ئۇلارنىڭ رۇخسىتىسىز قوللىنىلمايدۇ.

— باللارغا گۈزەل ئىسىملارنى قويۇش كېرەك.

-- باللارنى ئوقۇتۇش ۋە ياخشى تەربىيلەش ئاتا - ئانىلارنىڭ ئۈستىدىكى مۇھىم پەرزلەرنىڭ بىرى.

باللارنى 10 ياشقا كىرگەنگە قەدەر ئۇرۇشقا بولمايدۇ.

— باللارنىڭ ئۆيلۈك - ئۈچاقلىق بولغانغا قەدەر بارلىق چىقىملىرى ئاتىسىنىڭ ئۈستىگە يۈكلىنىدۇ. كىچىك باللارنى مەئىشەتنىڭ تىرىكچىلىكلىرىگە شېرىك قىلىۋېلىشقا بولمايدۇ.

— باللارغا زىيانكەشلىك قىلىنمايدۇ.

— باللار ئۈچۈن بەددۇئا قىلىنمايدۇ.

- باللار ئارىسىدا ئادالەتلىك بولۇش كېرەك، بىرىنى دەپ باشقىلىرىنى رەنجىتىشكە بولمايدۇ.

دۇنيادا باللار هوقۇقى باياننامىسىنىڭ ئېلان قىلىنىشى 20 - ئەسىرنىڭ بىر يېڭىلىقى بولدى.

مەلۇمكى، قۇرئاننىڭ باللار ئۈچۈن بەرگەن ھۆرمىتى ۋە ئەھمىيىتى دۇنيادىكى ھېچقانداق بىر قانۇندا تېپىلمايدۇ. تەبىئىيكى، ئاتا - ئانىلارنىڭ باللىرىنى خورلىماسلىقى ۋە ئۇلارنىڭ ھەق - ھوقۇقلىرىنى تولۇق ئادا قىلىشى ئۈچۈن يەرلىك قانۇنلار ئىشقا يارىمايدۇ. چۈنكى دۆلەتلەرنىڭ قانۇنلىرى ئۆي ئىچىگە يارىمايدۇ. قانۇن پەقەت ئاتا -

ئانىلارنىڭ يۈرىكىدىن چىقىشى لازىم. بۇ بولسىمۇ، بىر ھېساب كۈنىنىڭ بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىش ۋە بالىلارنىڭ ھەق - ھوقۇقلىرىنى قوغدىماسلىقنىڭ جازاسىنى چوقۇم كۆرىدىغانلىقىنى بىلىش ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشىدۇ.

2) ئاياللار ھوقۇقى

مۇندىن 1422 يىل بۇرۇن دۇنيا تارىخىدا بىرىنچى قېتىم ئاياللارنىڭمۇ ئەرلەرگە ئوخشاش ھۆر ۋە ھۆرمەتلىك ئىنسان ئىكەنلىكى، ئۇلارنىڭ ئەرلەرگە ئوخشاش ھەق - ھوقۇققا ئىگە ئىكەنلىكى ئېلان قىلىندى.

نەدە؟

قۇرئان كەرىمدە!

تېخى مىلادىيەنىڭ 1700 - يىللىرى فىرانسىيىدە ئاياللارنىڭ ئىنسان ئىكەنلىكى ياكى باشقا بىر جىنس ئىكەنلىكى توغرۇلۇق جىددىي تالاش - تارتىشلار بولۇپ ئۆتكەن ئىكەن.6- ئەسىرنىڭ شارائىتىدا ئاياللار دۇنيانىڭ قانداقلا يېرىدە بولمىسۇن، قۇل ئورنىدا كۆرۈلەتتى. يەھۇدىي دىنىدا ئاياللار شەيتانلارنىڭ بىر تۈرى دەپ قارالغان بولسا، بۇددىزمدا ئاياللار جىن، دەپ قارىلاتتى. ھىندىيلارنىڭ دىنىدا بولسا، ۋابا، كېسەللىك ۋە باشقىمۇ بەختسىزلىكلەر ئاياللارنىڭ سەۋەبىدىن بولىدۇ، دەپ قارىلاتتى. ھىندىيلار ئېرى ئۆلگەن ئايالنى تىرىك تۇرغۇزۇپ ئېرى بىلەن بىرگە كۆيدۈرەتتى. ھازىرمۇ بۇ ئادەت ئۇلارنىڭ

قىسمەن مەزھەبلەردە ھۆكۈم سۈرمەكتە. پەقەت، ئىسلام دىنى بارلىققا كەلگەندىن كېيىن، قۇرئاننىڭ ئىجتىمائىي ئىشلار قانۇنىدا، ئاياللارنىڭ ھەق - ھوقۇقلىرى بەلگىلىنىپ، ئۇلارنىڭ شان - شەرىپى كۆتۈرۈلدى. شۇ ۋاقىتلارنىڭ شارائىتىدا دۇنيانىڭ ھەممىلا يېرىدە، خۇسۇسەن ئەرەب يېرىم ئارىلىدا ئاياللار مىراس ئورنىدا قوللىنىلاتتى. ئۇلارنىڭ ئاتا - ئانىسى قالدۇرغان مال - مۈلۈكلەردىن مىراس ئېلىش ھوقۇقى يوق ئىدى. ئەمما ئىسلام دىنى كەلگەندىن كېيىن، ئۇلارغا مۇنۇ ھوقۇقلارنى بەلگىلىدى:

- ئاياللارنىڭ مىراس ئېلىش ۋە ئۆزىنىڭ مال - مۈلۈكلىرىنى ئېرىنىڭ رۇخسىتىسىز، خالىغىنىچە تەسەررۇپ قىلىش ھوقۇقى بار.

- ئەرنىڭ ئىقتىسادىي شارائىتى يېتەرلىك بولسا ئايالغا خىزمەتچى تۇتۇپ بەرگىنى ياخشى.

- ئاياللار قانداقلا شارائىتتا بولمىسۇن، ئۇلارنىڭ ئوقۇش، ئۆگىنىش ئەركىنلىكى بار.

- ئاياللارنىڭ ئەرلەرگە ئوخشاش ئۆزى خالىغان بىرسى بىلەن تۇرمۇش قۇرۇش، ئەگەر بەختلىك بولالمىغان ھالەتتە يېتەرلىك ئۆزۈر بىلەن ئاجرىشىش ھوقۇقى بار.

- ئاياللارنى ئۇرۇپ، تىللاشقا ۋە خورلاشقا بولمايدۇ.

- ئاياللار تۇغۇشنى خالىسا، ئۇلارنى تۇغۇشتىن مەنئى قىلىشقا بولمايدۇ.

— ئاياللارنى پۇل تېپىشقا زورلاشقا بولمايدۇ.

— ئاياللار ئائىلىنىڭ ئېھتىياجلىرىنى قامداشقا زورلانمايدۇ.

يوقىرىقى ھوقۇقلار مىلادىيە 6 - ئەسىردە ئېلان قىلىنغان بولسىمۇ، ياۋروپادا ۋە ئىسلام دائىرىسىنىڭ سىرتىدىكى ئەللەردە، تېخى 18 - ئەسىرگە قەدەر بىرەر ئېتىراپ قىلىنماي كەلگەندى.

ئاياللار قايسى تەبىقىدىن بولسا، ئۇلارغا شۇ سەۋىيىدە ماددىي ئىمكانىيەتلەرنى يارىتىپ بېرىش مەسىلىسى ھازىرقى تەرەققىيات ئەسىرىدىمۇ بىلىنمەي كەلگەن بىر ھەقىقەتتۇر.

پەقەت، 1940 - يىللاردىن باشلاپ، دۇنياغا داڭلىق ئۇنىۋېرسىتېتلاردىن ئوكسفورد ۋە كامبرىدج ئۇنىۋېرسىتېتلىرى قوبۇل قىلىنىدىغان ئوقۇغۇچىلارنىڭ 25% بىلەن 40% ئارىسىدىكىنى قىزلاردىن ئېلىش قارارىنى چىقارغان بولسا، ئىسلام دىنى 6 - ئەسىردىلا قىز - ئوغۇللارنىڭ تەلىم ئېلىشتا ئوخشاش ھوقۇققا ئىگە ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلىپلا قالماستىن، «ئوقۇش، ئۆگىنىش ئەر بولسۇن، ئايال بولسۇن، ھەر قانداق مۇسۇلمان كىشى ئۈچۈن پەرزدۇر» دەپ بەلگىلىگەن.

مىلادىيە 6 - ئەسىرنىڭ شارائىتىغا قارايدىغان بولساق، بۇنداق ھەرقايسى ئەسىرلەرنىڭ شارائىتىغا ۋە كىشىلەرنىڭ مەنپەئەتىگە ئويغۇن كېلىدىغان، ئادالەتلىك ۋە ئېسىل قانۇنلارنى، ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدەك،

ئاللاھنىڭ ئىلاھىي مەكتىپىدىن باشقا مەكتەپ كۆرمىگەن،
ئوقۇ ۇش ۋە يېزى شنى ئۆگەنمى گەن بى ر ئۈ ۇممى (
ساۋاتسىز)پەيغەمبەرنىڭ لايىھىلەپ چىقىشى مۇمكىن ئەمەس!
بەلكى شۇۋاقىتتىكى ئاللاھىدە تەلىم كۆرگەن ۋە بۇ ساھەدە
پ ەۋقۇلئاددە ئەتراپ لىق يېتى شكەن ئىن سانلارنىڭمۇ ب ۇ
قاناۇنلارنىڭ ئوخشى شنى لايىھىل ەپ چىقالى شى م ۇمكىن
تەسەۋۋۇردىن يىراق، ئەلۋەتتە. ئۇنداقتا بۇ قانۇنلار نەدىن
كەلدى؟ شۈبھىسىزكى، ئاللاھتىن كەلدى!

ش ۇنى ئېنى ق چۈ شىنىش كېرەكك ى، ئۆتمۈ شتىكى
ۋەقەلىكل ەرنى زامانىمىزغ ا قىي اس قىلى پ چۈ شىنىدىغان
بول ساق، ت ارىخ پەلسەپىسى گە ك ۆرە چ وڭ خاتالىقلارغ ا
چۈ شۈپ ق الىمىز. ش ۇڭا ھ ەر قانا داق ۋەق ەلىك ۋە
ھادىسلەرنى شۇ زامانلارنىڭ شارائىتىغا قاراپ چۈشىنىش
ئىلىم ئەھلىنىڭ مېتودىدۇر. خۇسۇسەن، تارىخنى يەكۈنلەشتە
چ وڭ ئاساس تۇر. زام انىمىزدا ئ اددى س انالغان ئى شلار،
ئۆتمۈ شتىكىلەر ئۈچۈ ن چ وڭ بىلىمل ەر ئې دى. چۈنك ى،
زامانىمىزدىكى تېلېۋىزىي ە، س ىنئالغۇ، ئۈنئالغ ۇ، كومپيۇتېر،
ئانتېن ا، ئېنتېرنې ت ۋە باش قىلار تېخ ى يۈ ز يى ل ب ۇرۇنقى
ئىن سانلارنىڭ ئەقلى گە ك ۆرە م ۇمكىن ئەم ەس ئى شلاردىن
ئېدى. بۇئىشلار ئۇلارنىڭ خىيالىغىمۇ كىرمەيتتى.

زام انىمىزدىكى 6ـ 7 ياش لىق ب الىلار مىك روب ۋە
باكتېرىيىل ەرنى بىلى دۇ. ئ ەمما پاس تېر بىل ەن ف ارابىيلار

ياشىغان زامانلاردا، مىكروب بىلەن باكتېرىيەنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى تەتقىق قىلىش ئىشىمۇ ئالاھىدە چوڭ بىلىم سانىلاتتى.

3) كىشىلىك ھوقۇق

بۇ مەۋزۇدا، تا ھازىرغىچە دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ پىكىرلىرىنى مەشغۇل قىلىپ تۇرىۋاتقان ئىشلارنىڭ بېشىدا ئىرقچىلىق كېلىدۇ. ئامېرىكىدەك كىشىلىك ھوقۇققا ئەڭ چوڭ ھۆرمەت بىلدۈرىدىغان، دېموكراتىك بىر دۆلەتتىمۇ، ئىرق ئايرىش مەسىلىسى ھەل بولماي كەلمەكتە. ئاق تەنلىكلەرنىڭ بالىلىرى بىلەن قارا تەنلىكلەرنىڭ بالىلىرىنىڭ بىر سىنىپتا تەلىم ئېلىشى، بىر رېستوراندا تاماق يېيىشىگە جىددىي قارشىلىق كۆرسىتىدىغان ئىنسانلارنىڭمۇ بارلىقىنى ئاڭلايمىز.

ئافرىقىدا كۈنىدە مىڭلارچە بالىلار ئاچلىق ۋە ئاغرىق سەۋەبلىرى بىلەن ئۆلۈپ تۇرسا، باي مەملىكەتلەردىكى ئىنسانلار ئىتلىرىنى ئالاھىدە ساتىراچخانىلاردا تارىتىپ، ئالاھىدە قىممەتلىك شامپۇلار بىلەن يۇيۇدۇ. فرانسىيىدە ئىتلار ئۈچۈن بىر يىل ئىچىدە سەرپ قىلىنىدىغان مەبلەغ سانىنىڭ سومالى دۆلىتىنىڭ 10 يىللىق كىرىمىگە باراۋەر كېلىدىغانلىقىنى بىلگىنىمىزدە، ھازىرقى دۇنيادا ئىنسان قىممىتىنىڭ نەقەدەر ئەرزان ئىكەنلىكىنى چۈشەنگەن بولىمىز.

بۇنىڭدىن ماتېرىيالىزم دۇنياسىنىڭ نەقەدەر شەپقەتسىز ئىكەنلىكىنى بىلىۋېلىش بىز ئۈچۈن ئانچە قىيىن ئەمەس.

زامانىمىزدا تېلېۋىزىيە قاناللىرى دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا بولىۋاتقان ئەڭ ئاددىي ۋەقەلىكلەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئۆز ۋاقتىدا، پۈتۈن تەپسىلاتلىرى بىلەن ئاڭلىتىپ، كۆرسىتىپ كېلىۋاتىدۇ، ئۆيىمىزنىڭ ئالدىدىكى خوشنىمىزنىڭ ئەھۋالىنى بىلمەيمىز. بولۇپمۇ چوڭ شەھەرلەردىكى ئېتد اژلىق ئۆيلەردە ئولتۇرىدىغانلارنىڭ كۆپىنچىسى خوشنىلىرىنىڭ ئەھۋاللىرىنى بىلىش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئۇلارنىڭ نەدىن كەلگەن ۋە ئىسىملىرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنىمۇ بىلمەيدۇ. مانا بۇ، تەرەققىي قىلغان، مەدەنىيەتلىك دۇنيانىڭ ھالى. دېمەك، بۈگۈنكى كۈندە ئىنسان ئىنساندىن شۇنچىلىك يىراق ياشىماقتا.

ئەمما ئىسلام دىنىنىڭ كىشىلىك ھوقۇق بەلگىلىمىسىدە مۇنداق بېكىتىلگەن:

-- خوشنىسىنىڭ ئاچ ياتقانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇنى تويغۇزماستىن، ئۆزى توق ياتقان ئادەم مۇسۇلمان ئەمەس.

– خوشنىلىرىغا ئازار بېرىدىغان ئادەم ھەقىقىي مۇسۇلمان بولالمايدۇ.

- - ئىنسانلار قانۇن ئالدىدا ۋە ئاللاھنىڭ نەزەرىدە ئوخشاشتۇر. ئەرەبنىڭ ئەجەمدىن، ئاق تەنلىكنىڭ قارا تەنلىكتىن ھېچقانداق ئارتۇقچىلىقى يوقتۇر. پەقەت قايسى

مىللەتتىن بولمىسۇن، تەقۋا(ئاللاھنىڭ غەزىپىگە يولۇقۇشتىن ھەزەر قىلىدىغان) لىرى ئاللاھنىڭ نەزەرىدە ئالاھىدە ھۆرمەتلىك بولىدۇ.

-- قۇل ئاستىڭلاردا ئىشلىگەنلەر قانداق تەبىقىدىن بولمىسۇن، سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلاردۇر. ئۇلارغىمۇ يېگىنىڭلاردىن يېگۈزۈڭلار، كىيگىنىڭلاردىن كىيگۈزۈڭلار ۋە ئىچكىنىڭلاردىن ئىچكۈزۈڭلار. ئۇلارنى كۈچى يەتمەيدىغان ئىشلارغا زورلىماڭلار.

-- ئىشچىنىڭ ھەققىنى ئۇنىڭ تەرلىرى قۇرۇشتىن بۇرۇن بېرىپ بولۇڭلار.

-- مۇسۇلمان - كىشىلەرگە قولى ياكى ئېغىزى بىلەن زىيان - زەخمەت يەتكۈزمىگەن كىشى دېمەكتۇر.

-- سىلەرنىڭ ھېچبىرىڭلار ئۆزى ئۈچۈن ياقتۇرغان نەرسىدىن، ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان بۇرادىرى ئۈچۈن كەچمىگىچە ھەقىقىي مۇسۇلمان بولالمايدۇ.

بۇ ماۋزۇدا ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ «ۋىدا خۇتبىسى»نى ئەسكە ئېلىش يېتەرلىكتۇر.

يۇقىرىقىلار قۇرۇق نەزەرىيەلەر ئەمەس، ئەلۋەتتە. بەلكى ھايات قاينامىلىرىدا ئەمەلىيلەشتۈرۈلۈپ، سىناقلاردىن ئۆتكەن قانۇنلاردۇر. خەلقئارالىق كىشىلىك ھوقۇق باياننامىسى 20 - ئەسىردە ماقۇللانغان بولسىمۇ، تاھازىرغىچە رەسمىي تۈردە ئەمەلىيلەشمەي كەلمەكتە.

تۆۋەندە، «خەلقئارالىق ئىسلام كېڭەشى» تەرىپىدىن 1981 ـ يىلى 19 ـ سېنتەبىر كۈنى پارىژدا ئېلان قىلىنغان «ئىسلام دىنىدىكى كىشىلىك هوقۇق» باياناممىسىنى ئۆز تېكىستى بويىچە ئوقۇرمەنلەرنىڭ هۇزۇرىغا سۇنىمەن.

ئىسلام ئاۋازى تور بېتى

5 ـ 1 ـ 2005